

Idejas radošai rakstīšanai

Svetlana Apetri, Balvu Valsts ģimnāzijas latviešu
valodas un literatūras skolotāja
23.10.2025.

Brīvais raksts

Brīvā formā izteikts viedoklis, izjūtas, asociācijas par noteiktu tēmu. Parasti rakstīšanas laiks tiek ierobežots līdz 3 minūtēm.

Dažas aktivitātes:

1. **Prāta vētra:** *Sāciet ar prāta vētru, lai skolēni varētu brīvi izteikt savas idejas par konkrētu tematu. Tas palīdzēs viņiem ģenerēt idejas un izvēlēties interesantāko.*
2. **Ideju, domu karte:** *Izveidojiet ideju karti, kurā skolēni var vizualizēt savas domas un plānot domraksta struktūru.*
3. **Rakstīšanas darbnīcas:** *Organizējiet rakstīšanas darbnīcas, kurās skolēni var strādāt grupās vai pāros, lai apspriestu un uzlabotu viens otra darbus. Tas veicina sadarbību un kritisko domāšanu.*
4. **Radošie uzdevumi:** *Piedāvājiet radošus uzdevumus, piemēram, rakstīt domrakstu no cita skatupunkta vai izmantot noteiktus vārdus un frāzes. Tas palīdzēs attīstīt radošumu un valodas prasmes.*
5. **Vizuālie materiāli:** *Izmantojiet attēlus, diagrammas un citas vizuālās palīglīdzekļus, lai palīdzētu skolēniem strukturēt savas idejas un padarīt domrakstu interesantāku.*

Rakstīšana no cita skatupunkta

- ▶ **Mērķis:** Attīstīt empātiju un izpratni par dažādiem skatupunktiem, kā arī uzlabot radošās rakstīšanas prasmes.
- ▶ **Izvēlieties tēmu:** Piemēram, “Mana diena skolā”.
- ▶ **Izvēlieties skatupunktu:** Skolēniem jāizvēlas rakstīt no kāda cita skatupunkta, nevis no sava.

Tas var būt:

Skolas kaķis, kurš klaiņo pa skolas teritoriju.

Skolas pulkstenis, kas vēro visu notiekošo.

Skolas sols, kurā skolēni sēž.

Rakstīšana

Skolēniem jāuzraksta īss stāsts vai apraksts par to, kā viņu izvēlētais objekts vai dzīvnieks redz un piedzīvo dienu skolā.

“Es esmu skolas krēsls, un katru dienu man ir jauni piedzīvojumi. Šodien uz manis sēdēja Anna, kura visu laiku zīmēja ziedus savā burtnīcā. Es jutu, kā viņas pildspalva viegli slīdēja pa papīru, un tas mani kutināja. Pēcpusdienā uz manis sēdēja Jānis, kurš bija ļoti nemierīgs un visu laiku šūpojās. Es centos būt stiprs un noturēt viņu, lai viņš varētu koncentrēties mācībām.”

Rakstīšana ar noteiktiem vārdiem

- ▶ **Mērķis:** Veicināt radošumu un valodas prasmes, izmantojot noteiktus vārdus vai frāzes.
- ▶ **Izvēlieties tēmu:** Piemēram, “Piedzīvojums mežā”.
- ▶ **Izvēlieties vārdus:** Izvēlieties 5–10 vārdus, kas skolēniem jāiekļauj savā stāstā.

Piemēram:

Noslēpums
Gaisma
Sēne
Pūce
Upīte

Rakstīšana, izmantojot attēlus

- ▶ **Mērķis:** Attīstīt iztēli un aprakstošās rakstīšanas prasmes, izmantojot dažādus attēlus
- ▶ **Izvēlieties attēlus:** Izvēlieties dažus interesantus attēlus, kas varētu iedvesmot skolēnus. Tie var būt dabas skati, pilsētas ainavas, cilvēki dažādās situācijās utt.
- ▶ **Rakstīšana:** Skolēniem jāizvēlas viens attēls un jāuzraksta stāsts, apraksts vai domraksts, balstoties uz šo attēlu.

Rakstīšana ar laika ierobežojumu

- ▶ **Mērķis:** Veicināt ātru domāšanu un radošumu, kā arī uzlabot rakstīšanas prasmes ierobežotā laikā.
- ▶ **Izvēlieties tēmu:** Piemēram, “Neparasta tikšanās”.
- ▶ **Laika ierobežojums:** 10–15 min, lai uzrakstītu īsu stāstu vai aprakstu par izvēlēto tēmu!

“Es gāju pa parku, kad pēkšņi ieraudzīju dīvainu figūru, kas stāvēja pie strūklakas. Tā bija veca sieviete ar garu, pelēku mēteli un lielu cepuri. Viņa izskatījās, kā no citas pasaules. Kad es piegāju tuvāk, viņa pasmaidīja un teica: “Es esmu ceļotāja laikā, un man ir stāsts, ko tev pastāstīt.”

Rakstīšana ar nejaušiem vārdiem

- ▶ **Mērķis:** Veicināt radošumu un valodas prasmes, izmantojot nejaušus vārdus kā iedvesmu.
- ▶ **Izvēlieties 5–10 nejaušus vārdus!** Tos var izvēlēties no vārdnīcas vai paši izdomāt.
Piemēram:

Balons
Jūra
Noslēpums
Tornis
Sniegs

- ▶ **Rakstīšana:** Skolēniem jāuzraksta stāsts, jāizmanto visi izvēlētie vārdi.

Rakstīšana ar emocijām

- ▶ **Mērķis:** Attīstīt spēju izteikt emocijas un radīt emocionāli piesātinātus tekstus.
- ▶ **Izvēlieties vienu vai vairākas emocijas,** kuras skolēniem jāiekļauj savā stāstā! Piemēram:
 - Prieks
 - Skumjas
 - Bailes
 - Pārsteigums
 - Dusmas
- ▶ **Rakstīšana:** Skolēniem jāuzraksta stāsts, kurā viņi pauž izvēlētās emocijas.

Idejas:

Tu pasauli sev apkārt vari saost, sadzirdēt, sajust, izgaršot, redzēt. Vārdi tev var palīdzēt par sajusto pastāstīt citiem. Izmantojamie vārdi: čīkstēt, klabēt, plats, apaļš, smakot, rūgtens, smaržot, samtains, ovāls, šķībs, rūgts, ass, silts, slapjš, krakšķēt, šņaukāties, vīterot, smirdēt, sastāvēties, sāļš, salds, skābs, gluds, mitrs, šaurs.

- ▶ *Iedomājies, ka stāvi blakus ziedošam krūmam un sajūti tā smaržu! Kāda tā ir?*
- ▶ *Apraksti mūziku, kas tev ļoti patīk!*
- ▶ *Apraksti ēdienu, kurš tev garšo un kurš negaršo!*
- ▶ *Apraksti sev tuvu cilvēku! „Uzzīmē” viņa portretu vārdiem, aprakstot tikai seju!*
- ▶ *Iedomājies, ka pieskaries šīm lietām! Apraksti savas sajūtas!*
Pieskaroties ozola stumbram, es...
Pieskaroties egles zaram, es ...
Pieskaroties vardei, es ...

Idejas:

- ▶ Uzraksti kāda populāra cilvēka (kinozvaigznes, estrādes dziedātāja, sportista u. tml.) portretu, neminot vārdu! Centies izmantot salīdzinājumus, kas atklāj izvēlētās personas rakstura iezīmes!
- ▶ Izdomā kādu ģimenē vai skolā notiekošu problēmsituāciju, kurā viena no iesaistītajām personām sūta otram norājošu, iežēlinošu, apsološu un noraidošu īsziņu! Uzraksti īsziņu!
- ▶ Saceri kāda tēla (piemēram, Kangara) dzīvesstāstu!

Idejas:

- ▶ Saceri piecas mīklas, kurās atminamais objekts ir precīzi un tēlaini raksturots, vai dzejoli, kurā iekļauts kādas teikas vai pasakas motīvs!
- ▶ Iejūties vienā no lomām – fotogrāfs, kaimiņš, laikraksta reportieris vai ātrās palīdzības ārsts– un uzraksti, ko šis cilvēks varētu pastāstīt par notikušo!
(piemēram, D.Rukšāne “Gailis”)
- ▶ Saceri dzejoli par savu ielu!

Idejas:

► Lomu spēle „Es esmu...”!

1. Izlozē katrs no vārdu saraksta kādu priekšmetu vai parādību.

Es esmu – sirds, pilsēta, mīlestība, sapnis, cerība, ilgas, sāpes, vientulība, lepnums, prāts, aicinājums, atzišanās, afiša, iela, nakts, diena, vakars, rīts, dzīve, tagadne.

2. Iejūties lomā! Uzraksti pašraksturojumu, nenosaucot savu lomu!

3. Nolasiet savus tekstus klasē! Mēģiniet uzminēt, kuru priekšmetu vai parādību katrs autors aprakstījis!

4. Uz atsevišķas lapas uzraksti vēstuli raksturotajam objektam! Izsaki tajā domas par to, kas tev šobrīd ir svarīgs un aktuāls!

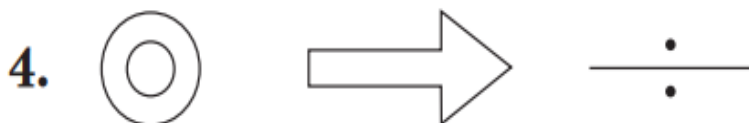
5. Savāciet visas vēstules vienkopus! Izraugieties „pastnieku”, kas tās izdalīs nejaušiem adresātiem!

6. Izlasi saņemto vēstuli! Iejūties adresāta lomā un uzraksti atbildi!

7. Interesantākās vēstules nolasiet skaļi, pirms tam saņemot autora atļauju!

Ideja:

Apskati figūru rindas!

Izvēlies vienu no figūru rindām! Uzraksti savas asociācijas par šīm figūrām!

Ideja:

«Ļaudis saka: raibs mūžs. Tas nozīmē, ka ir bijušas
baltas dienas un melnas dienas,
dzeltenas skaudību dienas un zilas cerību
dienas.»

(Imants Ziedonis)

- ▶ Uzraksti, kā tu iztēlojies pelēkas, sarkanas, zaļas un brūnas dienas cilvēka dzīvē!

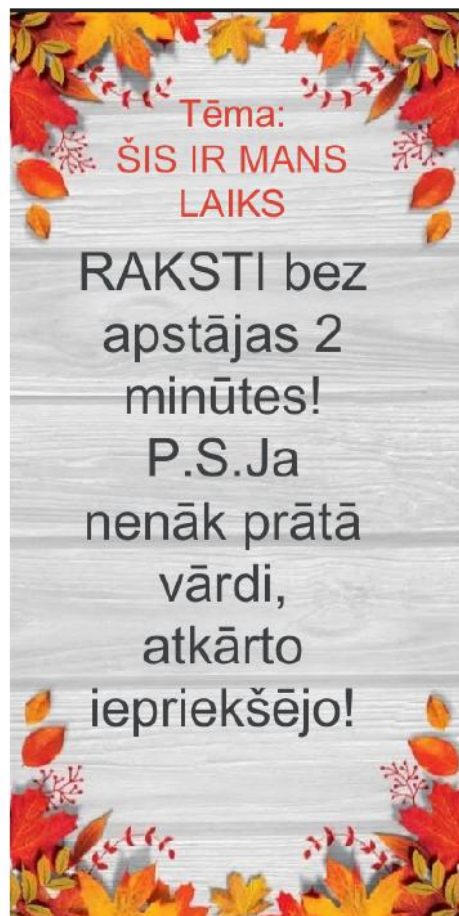
Pelēkas dienas ir dienas, kad ...

Sarkanas dienas ir dienas, kad ...

Zaļas dienas ir dienas, kad ...

Brūnas dienas ir dienas, kad ...

Ideja:

Tēma:
ŠIS IR MANS
LAIKS

RAKSTI bez
apstājas 2
minūtes!
P.S.Ja
nenāk prātā
vārdi,
atkārto
iepriekšējo!

SASKAITI
uzrakstītos
vārdus,
DALI ar 2!

IZSVĪTRO ,
Tavuprāt,
mazāksvarīgos
vai atkārtotos
vārdus!

ATKĀRTO
dalīšanu un
IZSVĪTRO
vārdus!

SAKĀRTO
vārdus
dzejas
rindās!

DALIES ar
savu
veikumu!

Darbs grupās

Apspriediet, ko un kā jūs rakstītu par savu klases telpu

- ▶ 1) saviem vecākiem, kas vēl nav redzējuši šo telpu;
- ▶ 2) kādā pusaudžu preses izdevumā, lai piedalītos konkursā par savdabīgāko klases telpas aprakstu;
- ▶ 3) vēstures grāmatā;
- ▶ 4) draugam, kas mācās citā skolā!

1) **vēsturnieki** – par skolas apkārtnes izveidošanas vēsturi; 2) **ģeogrāfi** – par skolas ģeogrāfisko novietojumu; 3) **dabas pētnieki** – par dabas objektiem skolas apkārtnē; 4) **literāti** – tēlainu skolas apkārtnes aprakstu dažādos gadalaikos.

Uzrakstiet apraksta tekstu par savā grupā apspriesto tematu!

Sagatavojiet savas skolas apkārtnes aprakstu!

Skolēnu radošo darbu temati

“Kastanis manā kabatā”

*“Rudens diena, kad zemē birst
kastāņi”*

*“Kā es atradu savu veiksmes
kastani”*

*“Kastanis, kas mainīja manu
dienu”*

*“Mazais kastanis, kas gribēja
kļūt par lielu koku”*

“Kastaņa stāsts”

K
A
S
T
A
N
I
S

Izvēlies tematu un uzraksti
radošo darbu (apraksts,
vēstījums, pārspriedums,
pasaka)!

Saceri dzejoli! (akrostihu)

Jaunrades darbu (radošā rakstīšana) vērtēšanas kritēriji

Punkti	Saturs	Teksta plānojums	Stils	Ortogrāfijas/ interpunkcijas kļūdas
5	Radošs, savdabīgs saturs. Interesanti, pārliecinoši tēli. Skaidri jūtama rakstītāja emocionālā attieksme.	Loģiski un secīgi izkārtotas daļas. Plānveidīga secība. Ievērots dalījums rindkopās, tās ir saturiski saistītas. Ievērots darba apjoms.	Plašs vārdu krājums, tematam un stilam atbilstošs vārdu lietojums. Daudzveidīgas teikumu konstrukcijas. Kļūdu nav vai 1 stila kļūda.	Kļūdu nav vai 1 kļūda.
4	Ir radošas pieejas un patstāvīgu spriedumu meklējumi. Spilgti galvenie tēli. Jūtama rakstītāja emocionālā attieksme.	Darbs plānveidīgs, bet trūkst mērķtiecības galvenās domas atklāsmē. Ievērots dalījums rindkopās. Vietām nav saistījuma starp tām.	Tematam atbilstoša valoda, gramatiski un stilistiski pareizi veidoti dažādu konstrukciju teikumi. 2 vai 3 stila kļūdas.	2 vai 3 kļūdas.
3	Daļēji pārliecinošs saturs un tēli. Nepietiekama rakstītāja emocionālā attieksme.	Plānveidīga virzība, daļu nesamērīgums. Daļēji ievērotas rindkopas. Apjoms pietiekami atklāj tematu.	Neveikli veidoti, vienkārši teikumi. Neprecizitātes vārdu izvēlē. 4 vai 5 stila kļūdas.	4 vai 5 kļūdas.
2	Virspusēji izklāstīts saturs. Vispārīgi spriedumi. Pārspilējumi. Bezpersonisks darbs.	Darbam nav plānveidīgas uzbūves. Daļēji ievērotas rindkopas. Darba apjoms par lielu vai mazu.	Vienkāršota teikumu uzbūve, vārdu atkātojumi. 6 vai 7 stila kļūdas.	6 vai 7 kļūdas.
1	Vulgarizācija. Darbā jūtama domas nepabeigtība.	Nav skaidras uzbūves, domu gaita haotiska.	Neveikli veidoti teikumi. Ierobežots vārdu krājums. 8 vai 9 stila kļūdas.	8 vai 9 kļūdas.
0	Saturs neatbilst tematam.	Tekstā paustā doma nav uztverama. Rokraksts nav salasāms.	Nepareizi veidoti teikumi, vairāk par 9 stila kļūdām.	Vairāk par 9 kļūdām.

Stāstu kauliņi

<https://davebirss.com/storydice/>

Kā izvēlamies runātājus?

Autora krēsls

<https://wheelofnames.com/>

Aktivitāte

Stāsti te un stāsti tur!

Saceri dzejoli!

1. _____

2. _____ + _____

3. _____ + _____ + _____

**«Radošums sākas tur, kur
cilvēks atļaujas būt
nepieradināts»**

Imants Ziedonis

Lai daudz radošu darbu!